

JAK WSPIERAĆ UCZNIÓW W BUDOWANIU RELACJI RÓWIEŚNICZYCH?

KOMUNIKACJA

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DLA KLAS 1-3

PROWADZĄCY: nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej, pedagog, psycholog, terapeuta zajęciowy

CZAS TRWANIA ZAJĘĆ: dwie jednostki lekcyjne po 45 minut (przerwa 5 minut między zajęciami)

ZAŁOŻENIA:

Sprawna komunikacja jest jedną z kluczowych kompetencji społecznych, dlatego warto ją kształtować od najmłodszych lat. Składa się na nią: umiejętność aktywnego słuchania, asertywność, zdolność precyzyjnego wyjaśniania i przekazywania informacji, jak również opisywania własnych uczuć i stanów emocjonalnych. Poza komunikacją werbalną należy też kształtować świadomość mowy ciała: gestów, postawy, mimiki. Budowanie kultury wypowiedzi opartej na zrozumieniu, szacunku do drugiego człowieka z jednoczesną postawą asertywności, która pozwala chronić przestrzeń osobistą i granice rozmówcy, wpływa na zyskanie poczucia bezpieczeństwa. Postawa otwartości, tolerancji, klarowne przekazywanie intencji, umożliwia wspólną naukę, pracę, zabawę, sprzyja tworzeniu trwałych relacji i wszechstronnemu rozwojowi jednostek w społeczeństwie.

CEL OGÓLNY:

- kształtowanie kompetencji społecznych poprzez usprawnienie komunikacji.

CELE TERAPEUTYCZNE:

- usprawnienie komunikacji werbalnej i niewerbalnej,
- niwelowanie stresu,
- rozpoznawanie i nazywanie różnorodnych uczuć i stanów emocjonalnych,
- budowanie poczucia własnej wartości,
- zyskanie poczucia bezpieczeństwa,
- trenowanie uważności,
- określanie i wyrażanie własnych potrzeb,
- nabycie umiejętności aktywnego słuchania,
- trenowanie asertywności,
- zmotywowanie do rozwoju osobistego,
- rozwijanie wyobraźni,
- kształtowanie postawy otwartości i tolerancji.

CELE EDUKACYJNE:

- poznawanie różnych sposobów komunikowania się,
- zwiększenie zasobu słownictwa,
- rozwijanie zdolności twórczych,
- nabywanie umiejętności precyzyjnego formułowania wypowiedzi.

CELE WYCHOWAWCZE:

- usprawnienie komunikacji werbalnej i niewerbalnej,
- zyskanie samoakceptacji,
- kształtowanie postawy otwartości,
- budowanie relacji opartych na zrozumieniu i tolerancji,
- trenowanie umiejętności społecznych,
- budowanie kultury dialogu,
- nauka sposobów radzenia sobie w sytuacjach konfliktowych.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- tablica do pisania, markery, tablica korkowa (ekspozycja efektów pracy), kartki, długopisy dla dzieci,
- przygotowane tabliczki z rycinami i tekstem: *jak możemy do siebie mówić, jaka jest nasza mowa ciała podczas rozmowy, starożytny mówca, jak dbać o dobrą komunikację, scenki do przedstawiania (pocięte do losowania).*

METODY I TECHNIKI PRACY Z DZIEĆMI

Metody dydaktyczne:

- ➔ omówienie,
- ➔ prezentacja,
- ➔ ćwiczenie praktyczne,
- ➔ dyskusja tematyczna,
- ➔ definiowanie,
- ➔ pokaz,
- ➔ inscenizacja,
- ➔ pogadanka.

Metody terapeutyczne:

- ➔ arteterapia (elementy dramy),
- ➔ trening umiejętności społecznych,
- ➔ ćwiczenia komunikacji werbalnej i niewerbalnej.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Lp.	Czas trwania	Czynności Prowadzącego i Uczniów	Metody pracy (metody dydaktyczne i metody terapeutyczne)
1.	5 min	Przywitanie, sprawdzenie listy obecności, przedstawienie planowanego przebiegu zajęć.	omówienie
2.	5 min	Prowadzący zadaje pytanie: Na czym polega komunikacja między ludźmi? Odpowiedzi są zapisywane w chmurze na tablicy, w efekcie sformułowana i zanotowana zostaje zrozumiała definicja.	definiowanie
3.	5 min 15 min 10 min 5 min	- Prowadzący przedstawia krótko różnice pomiędzy komunikacją werbalną a komunikacją niewerbalną. - Dzieci dostają (po jedną na ławkę) ryciny z przykładami: <i>jak możemy do siebie mówić,</i> <i>jaka jest nasza mowa ciała podczas rozmowy.</i> Następnie Prowadzący zadaje pytania do dyskusji dotyczące różnych sytuacji (zestaw), w których komunikują się ludzie i następuje wspólna analiza. - Dzieci wypisują na kartkach, w jakich sytuacjach krzyczymy i jak się czujemy, gdy ktoś na nas krzyczy, następnie czytają i Prowadzący formułuje wnioski. Prowadzący wyjaśnia znaczenie i prosi o podanie przykładów <i>pytań prywatnych</i> i tłumaczy dzieciom, jak zachować się, gdy ktoś zadaje takie pytanie; tłumaczy, co znaczy <i>być taktownym</i>.	omówienie dyskusja tematyczna ćwiczenie praktyczne dyskusja tematyczna
4.	5 min	Przerwa	
5.	10 min 10 min 20 min	- Prowadzący pokazuje rycinę prezentującą <i>starożytnego mówcę</i>. Dzieci analizują postawę ciała. Prowadzący wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>retoryka, erudycja, autoprezentacja, monolog i dialog</i>. - Dzieci analizują, na czym polega sztuka autoprezentacji, w jaki sposób powinniśmy mówić, jaką przyjąć postawę ciała, jak być ubrani, żeby ludzie nas rozumieli i pozytywnie odbierali? Prowadzący zapisuje wnioski na tablicy. - Chętne dzieci odgrywają wylosowane scenki. - Prowadzący na przykładach scenek wyjaśnia, czym jest <i>asertywność</i>.	pokaz, pogadanka dyskusja tematyczna inscenizacja (elementy dramy), pogadanka, definiowanie, trening umiejętności społecznych
6.	5 min	Podsumowanie zajęć, podziękowanie za udział, wywieszenie na tablicy postaci starożytnego mówcy z zasadami dobrej komunikacji.	omówienie, prezentacja

EWALUACJA

- Efektem przeprowadzonych zajęć jest zbiór zasad dobrej komunikacji wyeksponowany na tablicy.
- Dzieci znają i rozumieją pojęcia: komunikacja werbalna, komunikacja niewerbalna, retoryka, erudycja, dialog i monolog, wiedza, na czym polega asertywność, bycie taktownym.
*Uwaga: poszerzanie zasobu słownictwa nie jest najważniejsze – dzieci na tym etapie edukacyjnym nie muszą znać fachowych definicji.
- Uczniowie rozumieją, dlaczego nie powinno się krzyczeć.
- Dzieci starają się podejmować rozmowy w kłopotliwych sytuacjach i poszukiwać rozwiązań.
- Uczniowie stosują zasady dobrej komunikacji i autoprezentacji.
- Kształtujemy postawę otwartości, szacunku opartego o dialog i szukanie porozumienia.

SŁOWNICZEK DLA PROWADZĄCYCH

Opracowano na podstawie:

<https://www.pwn.pl>; <https://sjp.pwn.pl>

KOMUNIKACJA INTERPERSONALNA – podejmowanie w określonym kontekście wymiany werbalnych i pozawerbalnych sygnałów, w celu osiągnięcia lepszego poziomu współdziałania lub pogłębiania więzi międzyludzkich.

KOMUNIKACJA WERBALNA – komunikacja przy użyciu języka mówionego, za pomocą słów.

KOMUNIKACJA NIEWERBALNA – komunikacja bez użycia słów, wykorzystująca mowę ciała (postawa, mimika, gesty, ton głosu).

AKTYWNE SŁUCHANIE – powtarzanie swoimi słowami treści wypowiedzi, którą usłyszeliśmy; pokazuje szacunek dla drugiego człowieka, chęć zrozumienia i doprecyzowania.

PARAFRAZA – swobodna przeróbka czyjejś wypowiedzi rozwijająca i modyfikująca treść.

ASERTYWNOŚĆ – umiejętność otwartego wyrażania swoich potrzeb, uczuć i opinii.

DIALOG – rozmowa osób, negocjacje, zmierzające do porozumienia między stronami.

MONOLOG – dłuższa wypowiedź jednej osoby.

KRZYK – bardzo donośne mówienie lub głośne wołanie; też: bardzo głośne nieartykułowane dźwięki wydawane przez człowieka pod wpływem bólu, strachu.

PYTANIA PRYWATNE – to pytania dotyczące osobistej sfery życia, które mogą wprawić w zakłopotanie rozmówcę.

FILOZOFIA DIALOGU, SPOTKANIA – kierunek w filozofii współczesnej uznający za cel komunikację z drugim człowiekiem, Bogiem, światem, która jest możliwa dzięki potraktowaniu ich jako partnerów w dialogu.

ERUDYCJA – wszechstronna wiedza książkowa.

RETORYKA – sztuka i teoria wygłaszania mów, wyszukany sposób mówienia.

PYTANIE RETORYCZNE – zwrot w postaci pytania, na które nie oczekuje się odpowiedzi, gdyż jest ona znana.

KLARYFIKACJA – uściślenie lub wyjaśnienie znaczenia czegoś.

AUTOPREZENTACJA – jest próbą pokazania się takim, jakim chcę, żeby mnie inni widzieli.

TAKTOWNY – odznaczający się wyczuciem w kontaktach z innymi ludźmi.

PROBLEMY DO ROZWAŻENIA

KRZYK

- W jakich sytuacjach krzyczymy?
- Co chcemy osiągnąć, podnosząc głos, co zwykle w takich sytuacjach czujemy?
- Jakie wywołuje skutki podniesienie głosu?
- Jak się czujemy, gdy ktoś na nas krzyczy?

Jak możemy do siebie mówić?

- ➔ głośno
- ➔ cicho
- ➔ wyraźnie
- ➔ precyzyjnie
- ➔ zrozumiałym językiem
- ➔ prostymi zdaniami
- ➔ językiem ojczystym
- ➔ językiem obcym
- ➔ niezrozumiale
- ➔ chaotycznie
- ➔ szybko
- ➔ powoli

Jaka może być nasza mowa ciała podczas wypowiedzi?

- ➔ Patrzymy prosto w oczy.
- ➔ Patrzymy w dół.
- ➔ Rozglądamy się dookoła.
- ➔ Możemy się uśmiechać.
- ➔ Możemy gestykulować.

- ➔ Możemy przytakiwać lub kręcić głową w zaprzeczeniu.
- ➔ Możemy otwierać szeroko oczy.
- ➔ Możemy chrząkać.
- ➔ Możemy stać, siedzieć prosto, leżeć, kręcić się w miejscu.

PYTANIA DO DYSKUSJI

Jak zachowujesz się, kiedy słuchasz kogoś uważnie, coś cię interesuje?

Jak zachowujesz się, kiedy jesteś znudzony, nie chcesz słuchać czyjejś wypowiedzi?

Jak powinieneś zachować się, kiedy ktoś wypytuje cię o prywatne sprawy, o których nie chcesz rozmawiać?

W jakich sytuacjach powinniśmy mówić głośno i wyraźnie?

Jak się czujesz, gdy ktoś mówi do ciebie niezrozumiałym językiem?

Jak mówisz, gdy jesteś np. zdenerwowany, pod wpływem silnych emocji?

Jak się czujesz, gdy rozmawiasz z obcokrajowcem?

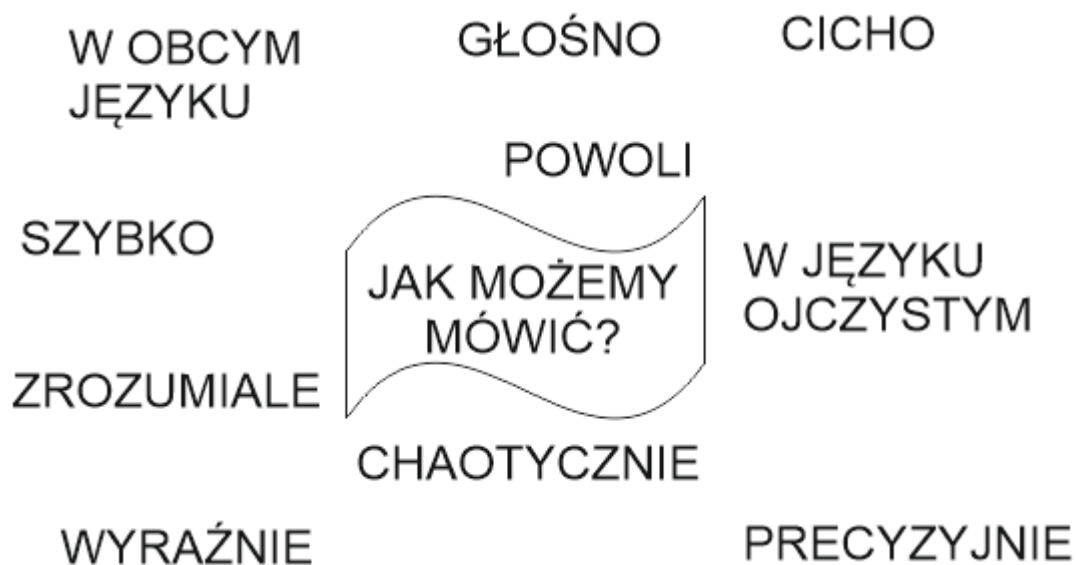
Kiedy należy komunikować się po cichu?

Jak się czujesz, gdy ktoś ci przerywa wypowiedź?

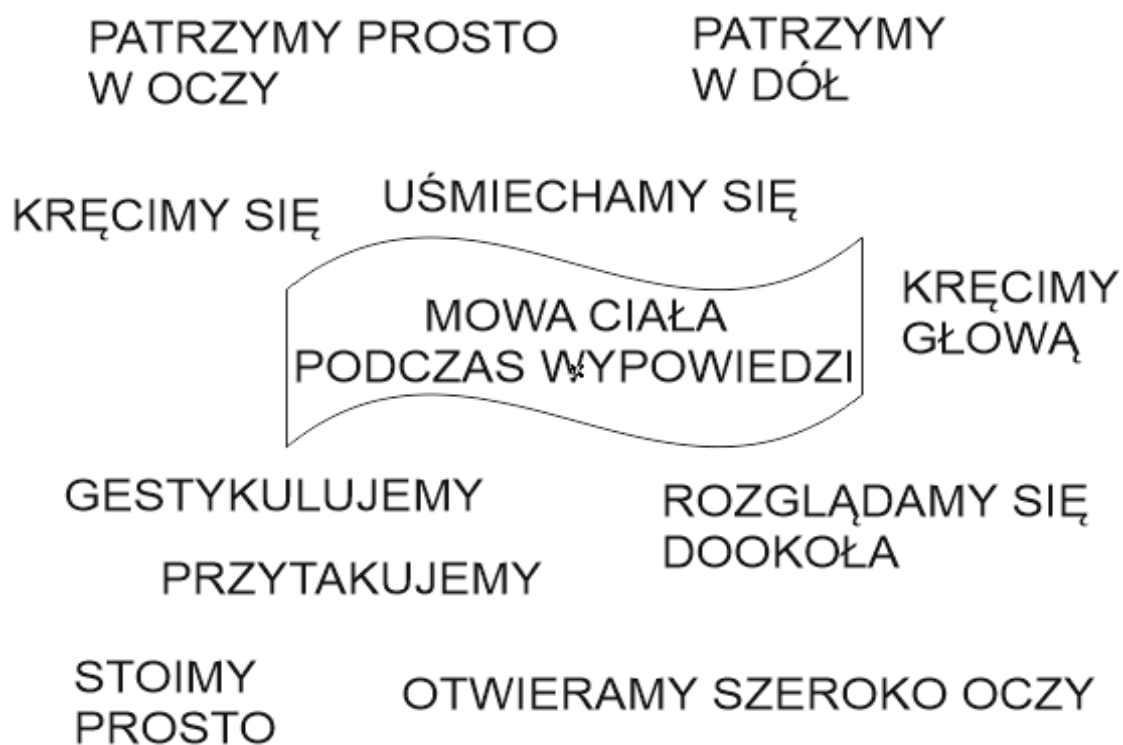
SCENKI DO PRZEDSTAWIENIA W PARACH

- Syn przychodzi do taty i mówi, że dostał uwagę w dzienniczku. Czuje, że jest ona niesłuszną.
- Chłopiec namawia kolegę, żeby ukraść słoneczniki z pobliskich ogródków działkowych.
- Córka prosi mamę o podwyżkę kieszonkowego, gdyż ma dobre oceny w szkole i chce odłożyć więcej pieniędzy na nowy rower.
- Dziewczynka musi odmówić udziału w urodzinach przyjaciółki, ponieważ w tym czasie wyjeżdża z rodzicami.
- Koleżanka z ławki przeszkadza swojej sąsiadce w nauce, ponieważ ciągle hałasuje.
- Chłopiec chce pomóc starszej sąsiadce w codziennych zakupach.
- Dziewczynka niechcący niszczy piłką kwiaty sąsiadki.
- Chłopiec prosi nauczyciela o dodatkowy termin zaliczenia pracy, gdyż bardzo mu zależy na poprawieniu oceny.

RYCINA NR 1

RYCINA NR 2

JAK DBAĆ O DOBRĄ KOMUNIKACJĘ?

- MÓWIĆ SPOKOJNIE, POWOLI, WYRAŹNIE I PRECYZYJNIE.
- ZACHOWYWAĆ ASERTYWNOŚĆ I BYĆ TAKTOWNYM.
- MIEĆ SZACUNEK DLA ROZMÓWCY.
- DBAĆ O SCHŁUDNY WYGLĄD.
- PAMIĘTAĆ O MOWIE CIAŁA.
- SŁUCHAĆ UWAŻNIE I STARAĆ SIĘ ZROZUMIEĆ ROZMÓWCĘ.
- DOPYTYWAĆ, GDY CZEGOŚ NIE ROZUMIEMY.
- NIE PRZERYWAĆ.

RYCINA NR 3

